

Avalik arvamus riigikaitsest riigipiiri äärsetes maakondades 2024

Tellija: Kaitseministeerium

Töö teostaja: Eesti Uuringukeskus OÜ

Oktoober 2024

SISUKORD

KOKKUVÕTE	3
UURINGU TAUST JA EESMÄRK.....	5
METOODIKA	6
SIHTRÜHM JA VALIM	6
KÜSITLUSE LÄBIVIIMINE	7
ANDMETÖÖTLUS	7
TULEMUSED	8
1. ELANIKE KAITSETAHE.....	8
1.1 Suhtumine vastupanu osutamise vajalikkusesse	8
1.2 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses.....	8
1.3 Käitumine Eestile sõjalise kallaletungi korral.....	9
1.4 Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral.....	11
1.5 Infovajadus.....	11
2. EESTI KAITSEVÕIME	14
2.1 Seisukohad kaitsekulutuste mahu osas.....	14
2.2 Suhtumine kaitsevägega seotud tegevustesse.....	14
3. EESTI RIIGIKAITSE KORRALDUS.....	17
3.1 Suhtumine ajateenistusse	17
3.2 Suhtumine reservteenistusse	18
4. NATO	21

KOKKUVÕTE

OÜ Eesti Uuringukeskus viis koostöös Norstat Eestiga 2024. aasta sügisel Kaitseministeeriumi tellimusel läbi 18–74-aastaste Eesti-Vene piiriga külgnevate maakondade elanike seas küsitluse, mille peamiseks eesmärgiks oli uurida nende suhtumist ja hoiakuid riigikaitse teemalistes küsimustes. Valimi suuruseks oli 521 vastajat ning uuringumeetodiks veebiküsitlus.

Kaitsetahe

- ✓ 2024. aastal peab piiriäärsetes maakondades relvastatud vastupanu osutamist rünnaku puhul kindlasti või pigem vajalikuks 80% elanikkonnast. Ise oleks oma võimete ja oskuste kohaselt valmis kaitsetegevuses kindlasti või pigem osalema 62% elanikkonnast.
- ✓ Kui Eestile tungitaks kallale, siis 11% piiriäärsete maakondade elanikest osaleks kõige tõenäolisemalt sõjalises kaitsetegevuses, 23% osaleks sõjalises kaitsetegevuses abistavalt, 29% osaleks mittesõjalises kaitsetegevuses, 14% ei osaleks kaitsetegevuses, kuid jääks Eestisse, 15% püüaks Eestist lahkuda ning 9% ei oska oma käitumist sellises olukorras prognoosida.
- ✓ Vähem kui kolmandik piiriäärsete maakondade elanikest peab end täiesti või pigem piisavalt informeerituks, kuidas võimaliku välisriigi kallaletungi korral käituda. 55% on endi hinnangul selles osas puudulikud teadmised.
- ✓ Enim täiendavat informatsiooni vajavad piiriäärsete alade elanikud välisvaenlase kallaletungi korral käitumiseks olukorras, kus satutakse tsiviilisikuna lahingutegevuse piirkonda (53%), samuti seoses varjumise juhiste ja varjumiskohtade (38%) ning evakuatsiooni korraldusega (33%).

Kaitsevõime

- ✓ Kaitsekulutuste tõstmise pooldajate osakaal on piiriäärsete maakondade elanike seas 37%, nende samal tasemel säilitamist soovib 27% ning vähendamist 25%.
- ✓ Kaitseväega seotud tegevustest suhtuvad piiriäärsete maakondade elanikud kõige positiivsemalt reservväelaste õppekogunemistele kutsumisse (väga ja pigem hästi 77%), millele järgnevad kaitseväe vormi kandmine avalikes kohtades või üritustel (71%), kaitseväe tehnika liikumine (70%) ning liitlaste lennuharjutused ja ülelennud Eesti õhuruumis (69%). 2/3 piiriäärsete maakondade elanikkonnast suhtub toetavalt ka kaitseväe õppustesse oma elukoha piirkonnas ning 61% Balti kaitsevööndi rajamisse vastu Venemaa ja Valgevene piiri. Harjutusalade laiendamise suhtes on positiivselt meelestatud 51% elanikest.
- ✓ NATO liitlasvägede kohalolekut Eestis pooldab piiriäärsetes maakondades kindlasti 48% ning 28% on samuti pigem toetaval seisukohal.

Hinnangud aja- ja reservteenistusele

- ✓ Piiriäärsete maakondade elanikest peab noormeeste ajateenistust kindlasti vajalikuks 58%, pigem vajalikuks 29% ning pigem või täiesti ebavajalikuks kümnendik.
- ✓ 60% Eesti piiriäärsete alade elanikest suhtub ajateenistuse kohustusest kõrvalhoidjatesse taunivalt – 41% suhtub sellesse pigem negatiivselt ja 19% mõistab sellise käitumise täielikult hukka.
- ✓ Reservväelastesse suhtub 2024. aastal positiivselt kokku 83% piirialade elanikest.

- ✓ Kokkupuuted reservteenistuse ja reservväelastega on piiräärsetel elanikel kõige sagedamini sõprade ja tuttavate kaudu – 30% on tutvusringkonnas mõni reservväelane. 13% on reservväelasest elukaaslane või muu lähedane isik, 12% töökaaslane ning kümnendik on ise reservväelased. Reservväelastega üldse kokkupuuteid ei ole olnud 29%.
- ✓ Reservväelaste õppekogunemistel osalemisse suhtuvad lähedase või elukaaslase puhul toetavalt 69%, sõbra või tuttava osalemisel on positiivselt meelestatud 77% ning töökaaslaste osalemist toetab 78%.

UURINGU TAUST JA EESMÄRK

Uuringut „Avalik arvamus riigikaitsest“ on Kaitseministeeriumi tellimusel läbiviidud alates 2001. aastast iga-aastaselt. Uuringu eesmärk on kaardistada Eesti elanike suhtumist ja hoiakuid riigikaitsealastes küsimustes. Uuringu tulemused on aluseks Kaitseministeeriumile kaitsevaldkonna poliitikakujundamisel.

Üle-Eestilises uuringus on viimased neli aastat kasutatud kombineeritud küsitlusmeetodit – veebiküsitlus Norstat Eesti AS veebipaneelis (70%) ja Norstat Eesti poolt läbi viidud telefoniküsitlus (30%). Valimi suurus on olnud 1200 vastajat üle-Eesti vanuses 15–74-aastat. Seni on uuringutes tehtud andmeanalüüsi piirkonna-, mitte maakonnapõhiselt.

Kaitseministeeriumil tekkis vajadus lisauuringuks vahetult Eesti-Vene piiriga külgnevates maakondades (Ida-Viru-, Põlva- ja Võrumaa), et kaardistada sealse elanikkonna hinnangud riigikaitsealastes küsimustes. Senine küsitlusmeetod ja valimi suurus ei ole võimaldanud seda teha. Selleks, et maakonnapõhiselt valideeritud andmeanalüüsi läbi viia, oli vaja suurendada valimimahtu läbi lisaküsitluse.

Piiriäärsete maakondade uuringus käsitleti järgmiseid teemasid:

- 1) elanike kaitsetahe ja prognoositav käitumine võimalike Eestit ähvardavate ohtude korral;
- 2) hinnangud Eesti kaitsevõimele ja riigi tegevusele antud valdkonnas;
- 3) suhtumine ajateenistusse ja teistesse kaitsestruktuuridesse.

METOODIKA

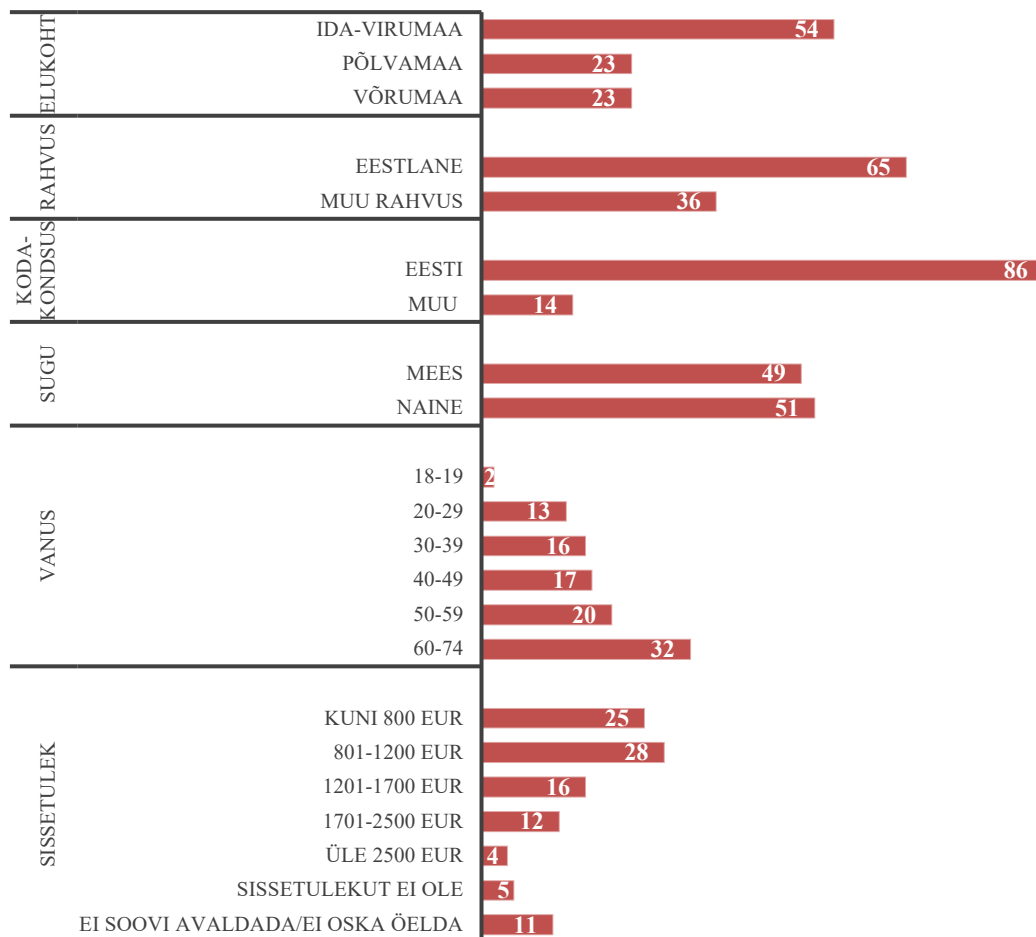
Sihtrühm ja valim

Uuringu üldkogumi moodustasid 18–74-aastased Ida-Virumaa, Põlvamaa ja Võrumaa alalised elanikud ning valimi suuruseks oli 521 vastajat, kes leiti juhuvaliku teel. Ida-Virumaalt oli 281 ning nii Põlva- kui Võrumaalt mõlemast 120 vastajat.

Küsitluse käigus kujunenud valimi struktuuri võrreldi vastavate näitajatega üldkogumi suhtes ning esinduslikkuse tagamiseks teostati valimi kaalumise soo, vanuse ja rahvuse lõikes.

Valimi maksimaalne valimiviga ei ületa 95%-lisel usaldusnivool $\pm 4,29\%$, väiksemate gruppide vaatlemisel võib viga olla suurem.

Valimi jaotus sotsiaal–demograafiliste tunnuste kaupa on toodud joonisel nr 1.

Joonis 1. Valimi jaotus sotsiaal–demograafiliste tunnuste kaupa (% , N=kõik vastajad).

Küsitluse läbiviimine

Küsitlus viidi läbi Norstat Eesti veebikeskkonnas perioodil 08.–20.09. Küsitlusele sai vastata nii eesti kui vene keeles. Keskmise vastamise aeg oli seitse minutit.

Kutse küsitluses osalemiseks saadeti Norstat Eesti AS küsitluskeskkonnast sihtrühma elektroonilise posti aadressidele (kontaktid saadi rahvastikuregistrist). Vastamine oli vabatahtlik. Meeldetuletuskirjad saadeti ainult nendele respondentidele, kes olid küsitluse pooleli jättnud või ei olnud küsitlusele vastanud. Meeldetuletuskirju ei saadetud neile, kes olid küsitlusest kirjalikult loobunud (andes sellest teada kontaktisikule). Kokku saadeti kaks meeldetuletuskirja eesti ja kolm muust rahvusest vastajatele. Vastamisstatistikat jälgiti e-kirjade põhjal, st kui süsteem näitas, et vastaja e-posti aadressilt ei olnud tulnud täidetud ankeeti, siis saadeti talle meeldetuletuskiri.

Norstat Eesti elektroonne küsitluskeskkond võimaldas ankeedile vastata nii arvutis kui mobiiltelefonis, samuti sai vastaja unikaalse uuringulingi kaudu vajadusel küsimustiku täitmist vahepeal katkestada ja hiljem pooleli jäetud kohast jätkata. Ankeedile vastamine oli individipõhine, st ühte ankeedilinki ei saanud mitu korda uuesti täita.

Andmetöötlus

Peale andmete kogumist moodustas Norstat Eesti AS anonüümse andmebaasi (e-posti aadressid eemaldati). Küsitluse käigus kogutud andmeid analüüsiti vaid üldistatult, mitte üksikisiku tasandil.

Küsitlustulemuste töötlemiseks kasutati andmetöötluspakette *MS Excel* ja *SPSS*. Joonistel toodud andmed on ümardatud arvutiprogrammi poolt ja seetõttu võib ridade või veergude summa moodustada kohati alla või üle 100%.

Tulemuste võrdlemisel taustatunnuste (sugu, vanusegrupp, rahvus, kodakondsus, isiklik netosissetulek ühes kuus) lõikes on kasutatud osakaalude võrdlemisel Hi-ruut teste ning analüüsis on toodud välja vaid need erinevused, mis osutusid statistiliselt olulisteks ning mida saab seega laiendada ka üldkogumile.

Taustatunnuseid analüüsiti ida ja kagu piirkonnas eraldi. Eesti rahvusest ja kodakondsusega vastajaid oli kagu piirkonnas eraldi analüüsimiseks liiga vähe, mistõttu jäid need jaotused kagu piirkonna sotsiaal-demograafiliste gruppide võrdlusest välja.

Kuna vanusegrupis „18–19 aastat“ ja isikliku kuu netosissetuleku vahemikus „üle 2500 euro“ oli liiga vähe vastajaid, siis liideti need teiste jaotustega ning taustatunnustena on analüüsis kasutusel „18–29 aastat“ ning „üle 1700 euro kuus“.

TULEMUSED

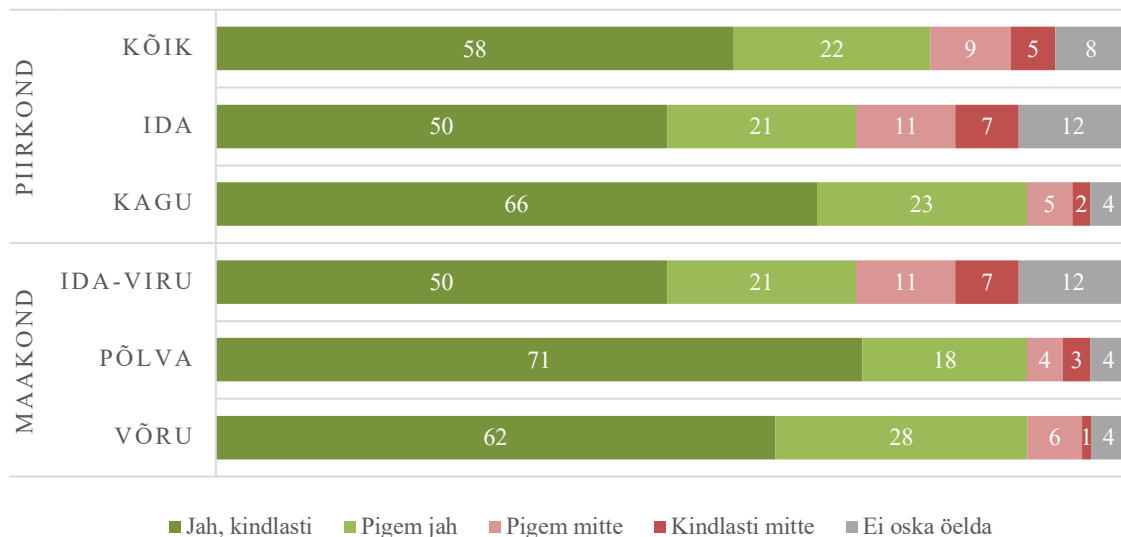
1. Elanike kaitsetahe

1.1 Suhtumine vastupanu osutamise vajalikkusesse

Piiriäärsetes maakondades pidas 2024. aastal relvastatud vastupanu osutamist rünnaku puhul kindlasti vajalikuks pea 60% ning pigem vajalikuks veidi üle viiendiku, seega ulatub toetus kokku 80%-ni (joonis 2).

Piirkondade vaates toetavad relvastatud vastupanu osutamist Eesti ründamise korral kindlasti pooled ida ja 2/3 kagu piirkonna elanikest, vastuseis ulatub idas 18% ja kagus 7%-ni.

Maakondlikult on enim kindlaid rünnaku korral relvastatud vastupanu pooldajaid Põlvamaal (71%).

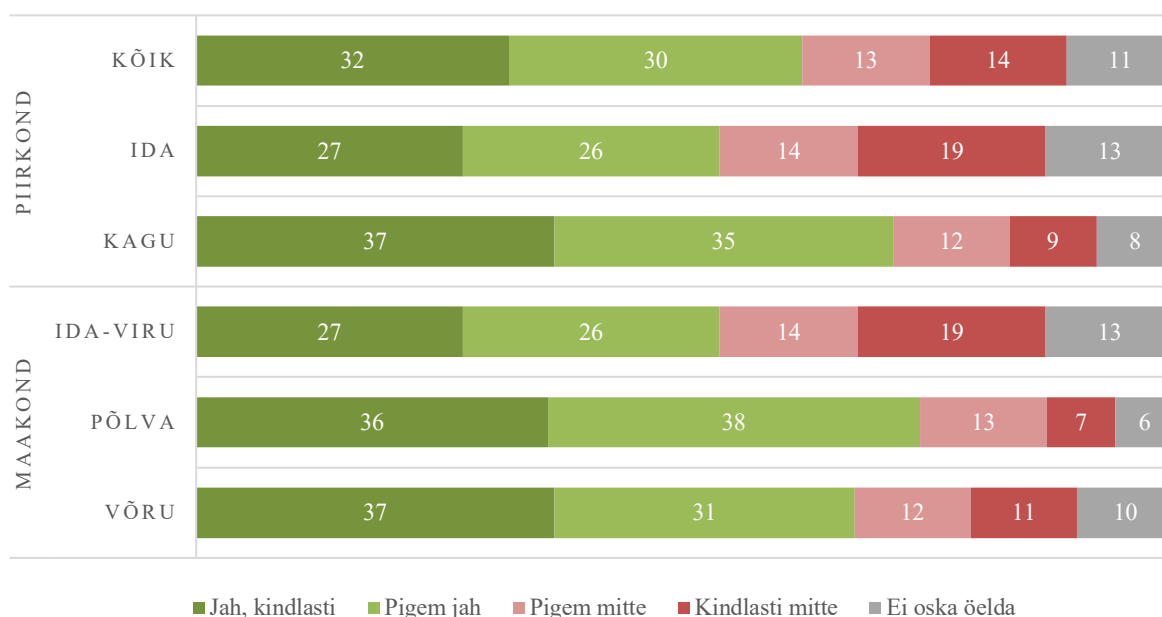
Joonis 2. Hinnangud relvastatud vastupanu osutamise vajadusele olukorras, kus Eestit ründaks mõni riik (% , N=kõik vastajad).

Ida piirkonnas peavad relvastatud vastupanu osutamist rünnaku puhul vajalikuks enam eestlased kui muust rahvusest elanikud, samuti enim noorima (18–29 a) ja vanima (60–74 a) vanusegrupi esindajad.

Kagu piirkonnas on rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise kindlaid pooldajaid enam meeste kui naiste seas.

1.2 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses

Oma võimete ja oskuste kohaselt oleks 2024. aastal valmis kaitsetegevuses osalema kokku 62% piiriäärsete maakondade elanikkonnast (joonis 3). Kindlasti oleks selleks valmis 32% ja pigem valmis 30% elanikest, samas kui valmisolek pigem puudub 13% ning täielikult puudub 14% elanikkonnast.

Joonis 3. Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitaks kallale (% , N=kõik vastajad).

Ida piirkonnas on kindlasti või pigem valmis ise kaitsetegevuses osalema enam kui pooled ning kagu piirkonnas üle 70% elanikest, maakondade võrdluses on valmisolek suurim Põlvamaal.

Kuna riigikaitstes osalemist seostatakse eelkõige relvastatud vastupanuga, milleks on väljaõppe saanud peamiselt mehed, jääb valmisolek panustamiseks naiste puhul madalamaks. Erinevus meeste ja naiste vahel ilmneb sealjuures eelkõige just kindlas valmisolekus, mida on ida piirkonnas väljendanud 20% naistest ja 35% meestest ning kagu piirkonnas 24% naistest ja 49% meestest.

Kindel valmisolek sõjalise kallale tungi korral Eesti kaitsetegevuses osaleda on ida piirkonnas suurim vanimas, 60–74-aastaste, vanusegrupis (40%), samas kui noorimatest, 18–29-aastastest, on selleks kindlasti valmis vaid 8%. Kagu piirkonnas on kaitsetegevuses osalemiseks enim valmis 50–59-aastased (55%), 18–29-aastastest näitas kindlat valmisolekut üles 30%.

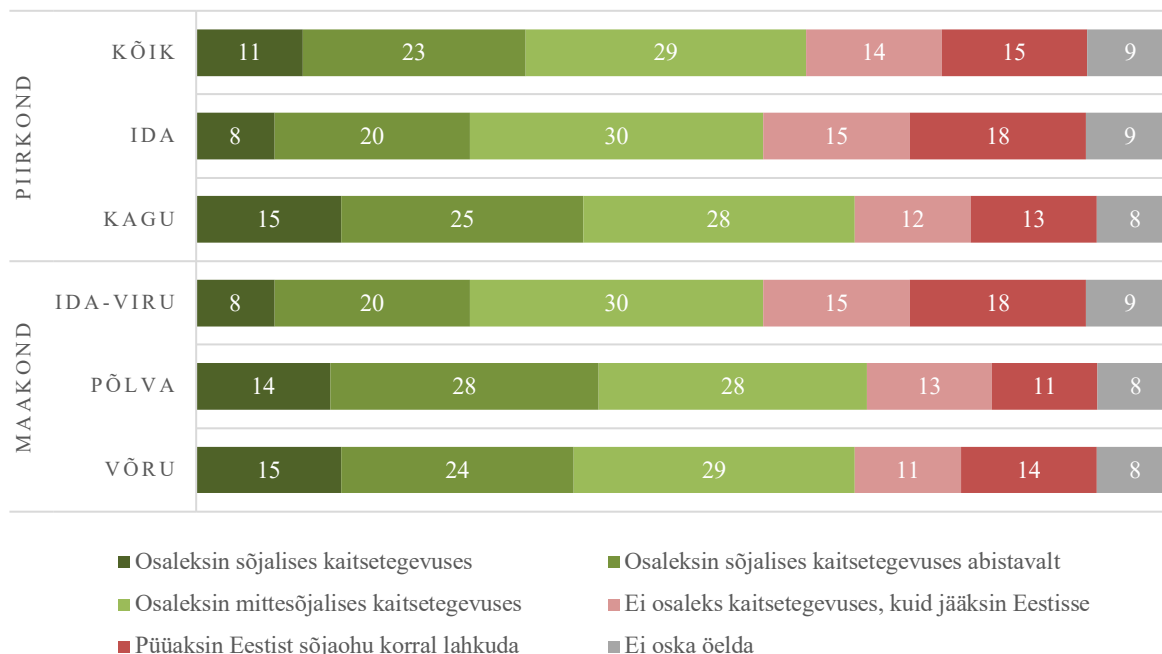
Ida piirkonnas ilmnis erinevusi ka rahvuse ja sissetulekugruppide võrdluses. Eestlastest oleks kindlasti või pigem valmis ise kaitsetegevuses osalema 61% ning muust rahvusest elanikest 49%. Sissetuleku osas on valmidus riigikaitstes osalemiseks suurim üle 1700 euro kuus teenivate elanike seas (69%).

1.3 Käitumine Eestile sõjalise kallale tungi korral

Kui Eestile tungitaks kallale, siis 11% piiriäärsete maakondade elanikest osaleks kõige tõenäolisemalt sõjalises kaitsetegevuses, 23% osaleks sõjalises kaitsetegevuses abistavalt, 29% osaleks mittesõjalises kaitsetegevuses, 14% ei osaleks kaitsetegevuses, kuid jääks Eestisse ning 15% püüaks Eestist lahkuda (joonis 4). Pea kümnendik ei oska oma käitumist sellises olukorras prognoosida.

Kallale tungi korral on nii sõjalises kaitsetegevuses otseselt kui abistavas rollis valmis osalema enam kagu kui ida piirkonna elanikud. Maakondlikult on sõjalises kaitsetegevuses abistavalt

osalemise valmidus veidi suurem Põlva- kui Võrumaal. Eestist lahkuda sooviks Eestile kallaletungi korral enim Ida-Virumaa elanikud.

Joonis 4. Kõige tõenäolisem käitumine, kui Eestile tungitaks kallale (% , N=kõik vastajad).

Ida piirkonnas on Eestile kallaletungi korral valmis sõjalises kaitsetegevuses osalema peamiselt mehed, sagedamini 30–39-aastased, 1201–1700- ja üle 1700-eurose netosissetulekuga elanikud. Abistavas rollis (näiteks tagalatoetus, logistika jms) osaleks sõjalises kaitsetegevuses enim mehed, 50–59-aastased ning igakuiselt 801–1200 ja üle 1700 euro teenivad elanikud. Mittesõjalises kaitsetegevuses, näiteks meditsiini- ja evakueerimisalaldkonnas või evakuatsioonikorralduses, näevad end sõjalise kallaletungi korral enim tegutsemas naised, 18–29- ja 50–59-aastased ning kuni 800 eurot kuus teenivad ida piirkonna elanikud.

Kaitsetegevuses ei osaleks, kuid jääksid samas kallaletungi korral Eestisse, sagedamini ida piirkonna naised, 40–49- ja 60–74-aastased ja kuni 800-eurose netosissetulekuga elanikud. Sõjaolukorras Eestist lahkuda püüaksid enim naised, 18–39-aastased ja 1201–1700 eurot teenivad ida piirkonna elanikud.

Rahvuse ega kodakondsuse osas käitumises sõjalise kallaletungi korral ida piirkonnas olulisi erinevusi ei esinenud.

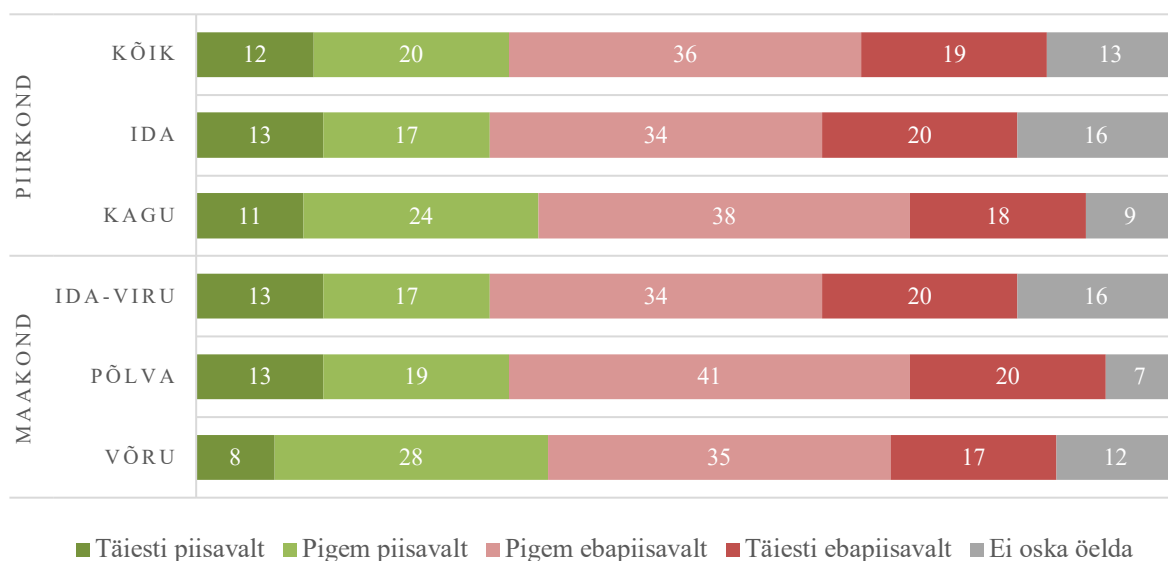
Kagu piirkonnas on Eestile kallaletungi korral valmis sõjalises kaitsetegevuses osalema peamiselt mehed, 18–29-aastased ja üle 1700-eurose sissetulekuga elanikud. Abistavas rollis osaleks sõjalises kaitsetegevuses enim mehed, 30–39-aastased ja üle 1700 euro teenivad elanikud. Mittesõjalises kaitsetegevuses näevad end sõjalise kallaletungi korral enim tegutsemas naised, 60–74-aastased ja 1201–1700 eurot kuus teenivad elanikud.

Kaitsetegevuses ei osaleks, kuid jääksid samas kallaletungi korral Eestisse, sagedamini kagu piirkonna naised, 60–74-aastased ja kuni 800-eurose netosissetulekuga elanikud. Sõjaolukorras Eestist lahkuda püüaksid enim naised, 18–29-aastased, 801–1200 ja 1201–1700 eurot teenivad elanikud.

1.4 Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral

Piiriäärsete maakondade elanikud hindavad oma teadlikkust sellest, kuidas võimaliku välisriigi kallaletungi korral käituda, 2024. aastal küllaltki madalaks – alla kolmandiku peab end täiesti või pigem piisavalt informeerituks, mida taolises olukorras oleks võimalik riigi kaitsmiseks teha (joonis 5). 55% piiriäärsetest elanikest on endi hinnangul välisriigi kallaletungi korral vajalikust käitumisest puudulikud teadmised.

Paremini on informeeritud kagu kui ida piirkonna elanikud ning maakondlikult paistavad kõige ebapiisavama informeerituse poolest silma põlvamaalased, kellest hindab oma teadlikkust ebapiisavaks 61%.

Joonis 5. Informeeritus sellest, mida saaks teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung (%; N=kõik vastajad)

Enda teadlikkust sellest, kuidas käituda võimaliku välisriigi kallaletungi korral, hindavad ida piirkonnas sagedaimini täiesti või pigem piisavaks 40–49-aastased (41%) ning pigem või täiesti ebapiisavaks 18–29-aastased (73%).

Kagu piirkonnas peavad enda teadlikkust antud teemal sagedaimini täiesti või pigem piisavaks kuus 1201–1700 eurot teenivad (49%) ning pigem või täiesti ebapiisavaks kuni 800-eurose sissetulekuga (66%) elanikud.

1.5 Infovajadus

Eesmärgiga välja selgitada, millistel teemadel vajaksid inimesed kõige enam informatsiooni, et osata käituda välisvaenlase kallaletungi korral, paluti küsitletutel ette antud kümne teema seast valida nende jaoks kolm olulisemat.

2024. aastal vajavad piiriäärsete alade elanikud enim täiendavat informatsiooni välisvaenlase kallaletungi korral käitumiseks olukorras, kus satutakse tsiviilisikuna lahingutegevuse piirkonda (53%), samuti seoses varjumise juhistega ja varjumiskohtade (38%) ning evakuatsiooni korraldusega (33%) (joonis 6).

Joonis 6. Infovajadus riigi tegevuse ja isikliku elukorralduse kohta välisvaenlase kallaletungi ohu võimaluse korral (% , N=kõik vastajad).

Piirkondade vahel esines informatsiooni vajaduses ka mõningaid erinevusi (tabel 1).

Tabel 1. Infovajadus riigi tegevuse ja isikliku elukorralduse kohta välisvaenlase kallaletungi ohu võimaluse korral elukoha lõikes 2024 (% , N=kõik vastajad).

	Kagu	Ida/ Ida-Viru	Põlva	Võru
Kuidas käituda sattudes tsiviilisikuna lahingutegevuse piirkonda	47	57*	54	41
Juhised varjumiseks ja avalikud varjumiskohad	31	45	38	25
Evakueerimise korraldus lahingutegevuse eest	31	35	32	31
Esmatasandi olme ja majapidamisega seotud probleemide lahendamise viisid	24	31	28	20
Võimalused vabatahtlikult riigikaitsesse panustada	28	21	32	24
Avalike teenuste kättesaadavus	19	15	23	16
Avalikkuse teavitamisviisid	16	15	17	16
Enda kohustused riigikaitses	14	12	12	16
Enda riigikaitse alased kohustused põhitöökohas	9	9	8	11
Mobilisatsiooni korraldus	9	8	9	10
Ei oska öelda	12	6	7	16

*paksus kirjas on toodud keskmisest suuremad näitajad

Ida-Virumaa elanikud vajavad keskmisest sagedamini informatsiooni tsiviilisikuna lahingutegevuse piirkonnas käitumise, varjumise juhiste ja avalike varjumiskohtade, lahingutegevuse eest evakueerimise korralduse ning esmatasandi olme ja majapidamisega seotud probleemide lahendamise viiside kohta.

Põlvamaa elanikud vajavad enam infot avalike teenuste kättesaadavusest ja võimalustest vabatahtlikult riigikaitseesse panustada ning **Võrumaa** elanikud tõid keskmisest pisut enam välja soovi saada informatsiooni enda kohustuste kohta riigikaitse ja riigikaitse alal põhitöökohas.

Tsiviilisikuna lahingutegevuse piirkonda sattumisel vajalike käitumisjuhiste kohta vajavad täiendavat infot sagedamini nii ida kui kagu piirkonna naised kui mehed.

Avalikest varjumiskohtadest ja varjumise juhistest vajavad meestega võrreldes enam infot nii ida kui kagu piirkonna naised ning ida piirkonna eestlased.

Lahingutegevuse eest evakueerimise korraldusest vajavad ida piirkonnas enim infot naised, eestlased ja 30–39-aastased elanikud.

Võimalustest vabatahtlikult riigikaitseesse panustada soovivad ida piirkonnas enam infot eestlased kui muust rahvusest elanikud ning kagu piirkonnas sagedamini mehed kui naised.

Avalike teenuste kättesaadavuse kohta vajavad ida piirkonnas enim täiendavat informatsiooni naised ja kuus kuni 800 eurot teenivad elanikud.

Enda kohustustest riigikaitse soovivad enam infot saada nii ida kui kagu piirkonna mehed ning kagu piirkonnas enim ka 18–29-aastased ja üle 1700 euro kuus teenivad elanikud.

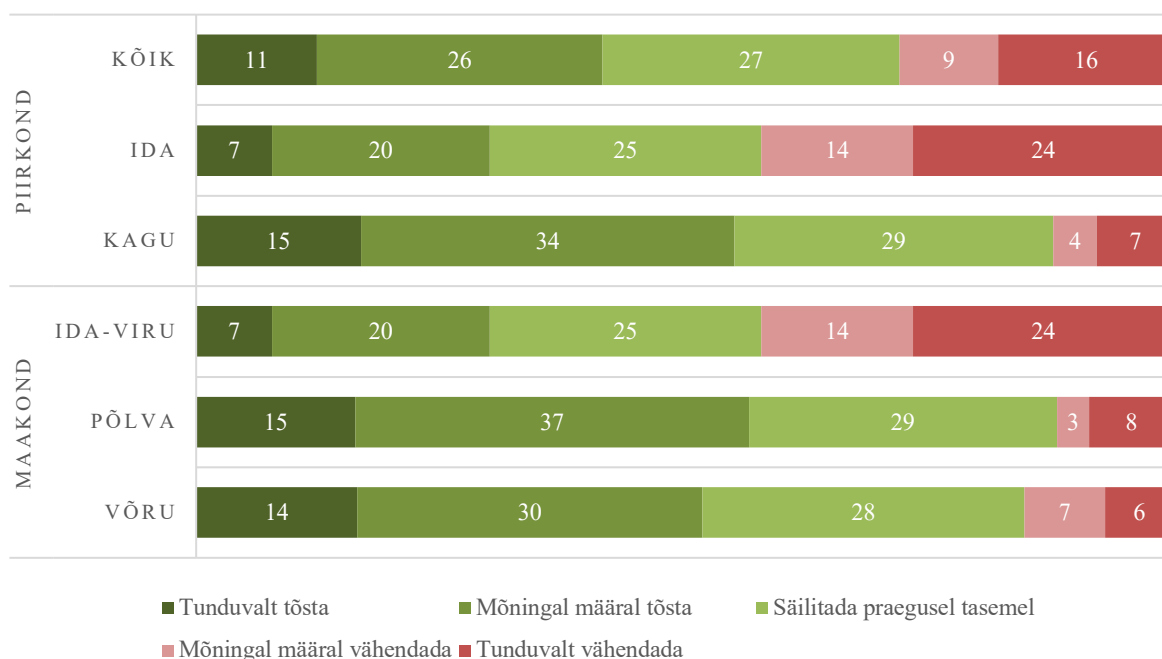
Mobilisatsiooni korraldusest vajavad enim infot 801–1200-eurose igakuise sissetulekuga ida piirkonna elanikud.

2. Eesti kaitsevõime

2.1 Seisukohad kaitsekulutuste mahu osas

Piiriäärsete maakondade elanike suhtumine riigikaitse rahastamisse on toetav – kaitsekulutuste tõstmist pooldab ligi 40%, samal tasemel säilitamist veidi alla 30% ning vähendamist neljandik. (joonis 7).

Kaitsekulutuste tõstmist pooldavad enam kagu piirkonna, eriti Põlvamaa elanikud, samas Ida-Virumaa elanikest pooldab pea 40% nende vähendamist.

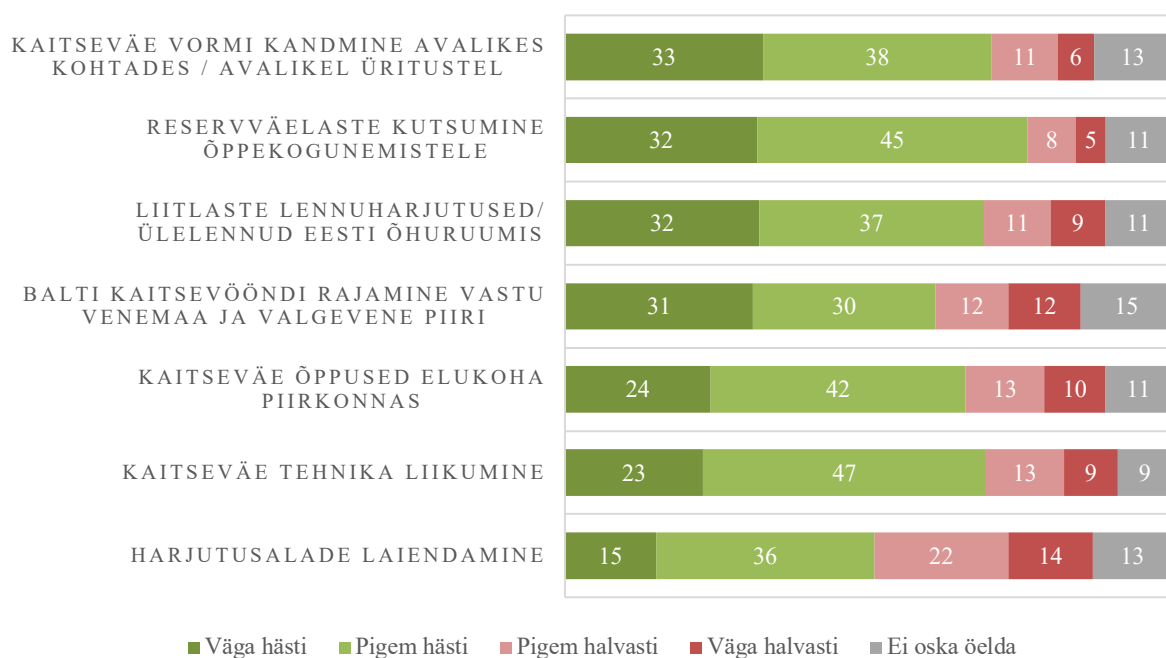
Joonis 7. Seisukohad Eesti kaitsekulutuste osas aastate lõikes (% , N=kõik vastajad).

Kaitsekulutuste tõstmist toetavad enim ida piirkonna eestlased ja Eesti kodakondsusega isikud, samuti 60–74-aastased elanikud.

2.2 Suhtumine kaitseväge seotud tegevustesse

Kaitseväge seotud tegevustesse suhtuvad Eesti piiriäärsete maakondade elanikud üldiselt positiivselt (joonis 8).

Kõige positiivsemalt ollakse meelestatud reservväelaste õppekogunemistele kutsumise suhtes (väga ja pigem hästi 77%), millele järgnevad kaitseväge vormi kandmine avalikes kohtades või üritustel (71%), kaitseväge tehnika liikumine (70%) ning liitlaste lennuharjutused ja ülelennud Eesti õhuruumis (69%). 2/3 piiriäärsete maakondade elanikkonnast suhtub toetavalt ka kaitseväge õppustesse oma elukoha piirkonnas ning veidi üle 60% Balti kaitsevööndi rajamisse vastu Venemaa ja Valgevene piiri. Harjutusalade laiendamise suhtes on positiivselt meelestatud veidi üle poole elanikest.

Joonis 8. Suhtumine kaitsevägega seotud tegevustesse 2024 (% , N=kõik vastajad).

Põlva- ja Võrumaa ning kagu piirkonna elanikud tervikuna suhtuvad kõigisse uuringus käsitletud kaitsevägega seotud tegevustesse positiivsemalt kui Ida-Virumaa elanikud (tabel 2). Kõige suuremad erinevused ida ja kagu piirkonna elanike vahel on suhtumises Balti kaitsevööndi rajamisse vastu Venemaa ja Valgevene piiri ning kaitseväge tehnika liikumisse.

Harjutusalade laiendamisse suhtuvad ida piirkonnas kõige positiivsemalt eestlased ja 18–29-aastased ning kagu piirkonnas mehed ja kuus 801–1200 ja üle 1700 euro teenivad elanikud.

Kaitseväge tehnika liikumist toetavad ida piirkonnas enim naised, eestlased ja üle 1700-eurose kuusissetulekuga elanikud. Kagu piirkonnas eristusid kõige positiivsemate hinnangute poolest kuus 1201–1700 ja üle 1700 euro teenivad elanikud.

Kaitseväge õppuseid elukoha piirkonnas toetavad ida piirkonnas enim eestlased ja üle 1700-eurose kuusissetulekuga elanikud.

Liitlaste lennuharjutustesse ja ülelendudesse Eesti õhuruumis suhtuvad ida piirkonnas kõige positiivsemalt eestlased ja kagu piirkonnas kõrgeimasse sissetuleku gruppi kuulujad (üle 1700 euro kuus).

Reservväelaste õppekogunemistele kutsumise suhtes on ida piirkonnas kõige positiivsemalt meelestatud eestlased, naised, 60–74-aastased ja kuus üle 1700 teenivad elanikud.

Kaitseväge vormi kandmist avalikes kohtades ja avalikel üritustel toetavad ida piirkonnas enim eestlased, kagu piirkonnas mehed ning mõlemas piirkonnas üle 1700-eurose igakuise netosissetulekuga elanikud.

Balti kaitsevööndi rajamist vastu Venemaa ja Valgevene piiri pooldavad ida piirkonnas enim eestlased, naised ja üle 1700-eurose kuusissetulekuga elanikud, kagu piirkonnas enim mehed ning elanikud, kes teenivad ühes kuus 1201–1700 või üle 1700 euro.

Tabel 2. Suhtumine kaitsevägega seotud tegevustesse elukoha lõikes 2024 (%; N=kõik vastajad).

	Väga hästi	Pigem hästi	Pigem halvasti	Väga halvasti	Ei oska öelda
Harjutusalade laiendamine					
Kagu	16*	39	26	11	9
Ida/Ida-Viru	13	34	18	17	17
Põlva	14	45	24	10	7
Võru	17	32	28	12	11
Kaitseväge õppused elukoha piirkonnas					
Kagu	30	46	10	5	9
Ida/Ida-Viru	19	39	16	14	13
Põlva	36	45	9	3	7
Võru	26	48	10	7	10
Kaitseväge tehnika liikumine					
Kagu	31	51	6	5	7
Ida/Ida-Viru	15	44	19	12	10
Põlva	35	47	8	4	6
Võru	27	53	5	7	8
Kaitseväge vormi kandmine avalikes kohtades / avalikel üritustel					
Kagu	40	40	8	3	10
Ida/Ida-Viru	27	36	14	8	15
Põlva	43	35	8	1	13
Võru	36	45	7	4	8
Lütlaste lennuharjutused/ ülelennud Eesti õhuruumis					
Kagu	40	40	8	3	9
Ida/Ida-Viru	25	35	13	13	14
Põlva	42	38	9	2	9
Võru	38	43	7	4	8
Reservväelaste kutsumine õppekogunemistele					
Kagu	38	48	4	1	9
Ida/Ida-Viru	27	42	11	8	13
Põlva	42	43	5	1	9
Võru	34	53	3	1	8
Balti kaitsevööndi rajamine vastu Venemaa ja Valgevene piiri					
Kagu	42	35	6	4	13
Ida/Ida-Viru	22	26	17	18	17
Põlva	47	33	5	5	11
Võru	37	38	7	3	16

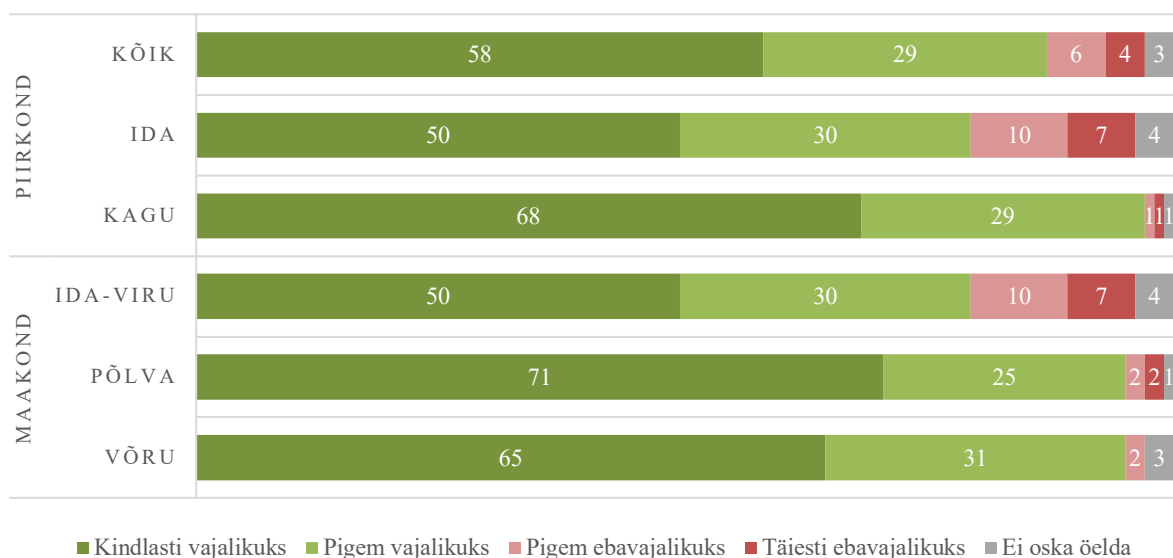
*keskmisest suuremad positiivsed osakaalud on tähistatud rohelise ja negatiivsed punasega

3. Eesti riigikaitse korraldus

3.1 Suhtumine ajateenistusse

Piiriäärsete maakondade elanikest peab 2024. aastal noormeeste ajateenistust kindlasti vajalikuks 58%, pigem vajalikuks 29% ning pigem või täiesti ebavajalikuks kümnendik (joonis 9).

Kagu piirkonnas on idaga võrreldes enam neid, kes peavad noormeeste ajateenistuse läbimist kindlasti vajalikuks, idas peetakse seda aga oluliselt sagedamini ebavajalikuks. Kagu piirkonna siseselt peavad ajateenistuse läbimist sagedamini vajalikuks Põlvamaa elanikud.

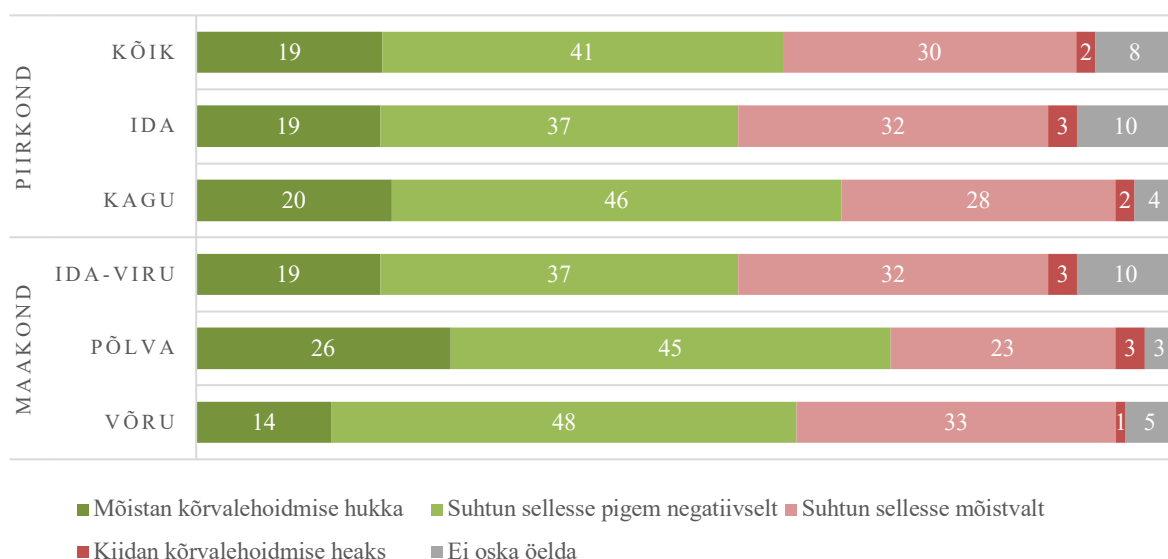
Joonis 9. Suhtumine noormeeste ajateenistuse vajalikkusesse (% , N=kõik vastajad).

Noormeeste ajateenistuse läbimist peavad ida piirkonnas enim vajalikuks Eesti rahvusest ja kodakondsusega ning 60–74-aastased elanikud. Kagu piirkonnas eristuvad kõige positiivsemalt samuti 60–74-aastased.

2024. aastal suhtub 60% Eesti piiriäärsete maakondade elanikest ajateenistuse kohustusest kõrvalehoidjatesse taunivalt – 41% suhtub sellesse pigem negatiivselt ja 19% mõistab sellise käitumise täielikult hukka (joonis 10).

Ajateenistusest kõrvalehoidmisesse suhtuvad taunivamalt kagu piirkonna ning eriti Põlvamaa elanikud.

Ida piirkonnas suhtuvad ajateenistusest kõrvalehoidmisesse taunivamalt eestlased ja 60–74-aastased ning kagu piirkonnas 50-aastased ja vanemad elanikud.

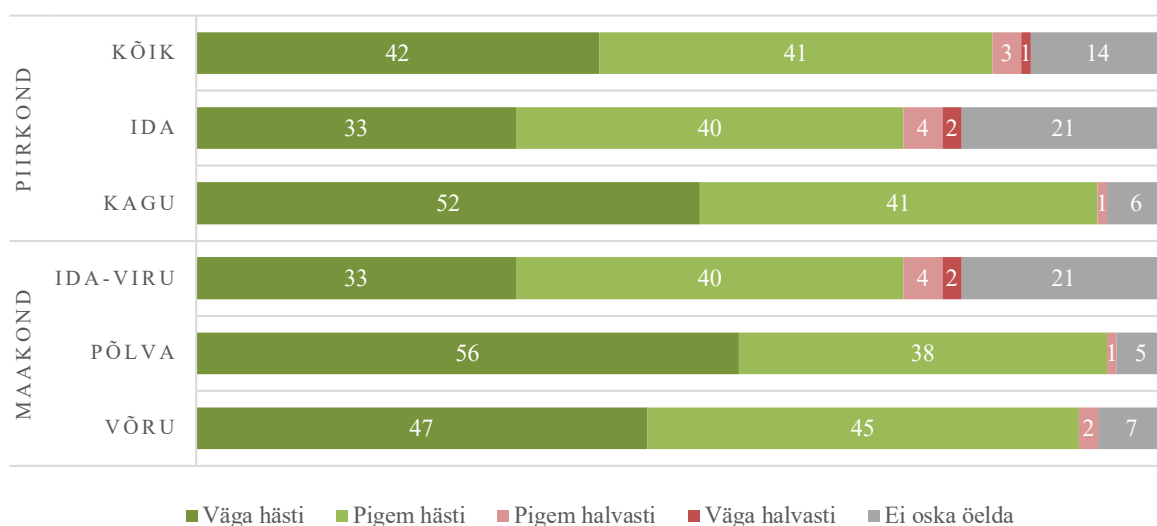

Joonis 10. Suhtumine ajateenistusest kõrvalehoidmisse (%), N=kõik vastajad).

3.2 Suhtumine reservteenistusse

Reservväelastesse suhtub 2024. aastal positiivselt kokku 83% piirialade elanikest, sealjuures jagunevad väga ja pigem positiivsed hinnangud pea võrdselt. Negatiivset suhtumist väljendab vaid 4% elanikest ning 14% puudub seisukoht (joonis 11).

Ka reservväelasteste suhtes on positiivsemalt meelestatud kagu piirkonna ning eriti Põlvamaa elanikud.

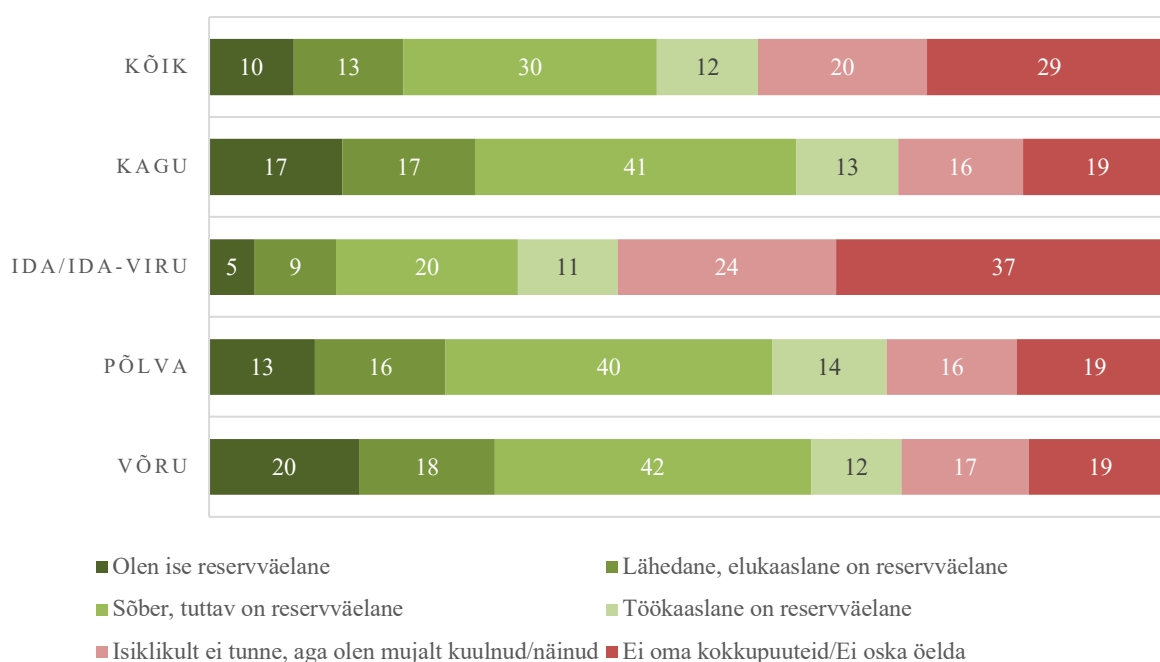

Joonis 11. Suhtumine reservväelastesse (%), N=kõik vastajad).

Ida piirkonnas suhtuvad reservväelastesse positiivselt enim eestlased ja 50–59-aastased ning nii ida kui kagu piirkonnas üle 1700 euro kuus teenivad elanikud.

Kokkupuuted reservteenistuse ja reservväelastega on piiräärsetel eestimaalastel kõige sagedamini sõprade ja tuttavate kaudu – 30% tõi välja, et keegi nende tutvusringkonnast on reservväelane (joonis 12). 13% on reservväelasest elukaaslane või muu lähedane isik, 12% töökaaslane ning kümnendik on ise reservväelased. Reservväelastega üldse kokkupuuteid ei ole olnud 29% elanikest.

Kokkupuuteid reservväelastega on enam kagu piirkonna elanikel ning eriti võrumaalastel.

Joonis 12. Kokkupuuted reservteenistuse ja reservväelastega (% , mitu vastust; N=kõik vastajad).

Nii ida kui kagu piirkonnas on **reservväelased** kõige sagedamini mehed ja üle 1700-eurose sissetulekuga elanikud, vanusegruppidest on idas reservväelasi enim 30–39- ja kagus 18–29-aastaste seas.

Reservväelasest lähedane või elukaaslane on mõlemas piirkonnas enim naistel, ida piirkonnas vanusegruppidest sagedaimini ka 18–29- ja 40–49-aastastel.

Reservväelasest sõpru ja tuttavaud on ida piirkonnas enim Eesti rahvusest ja kodakondsusega elanikel ning kagu piirkonnas sagedaimini 18–29-aastastel ja 1201–1700-eurose sissetulekuga elanikel.

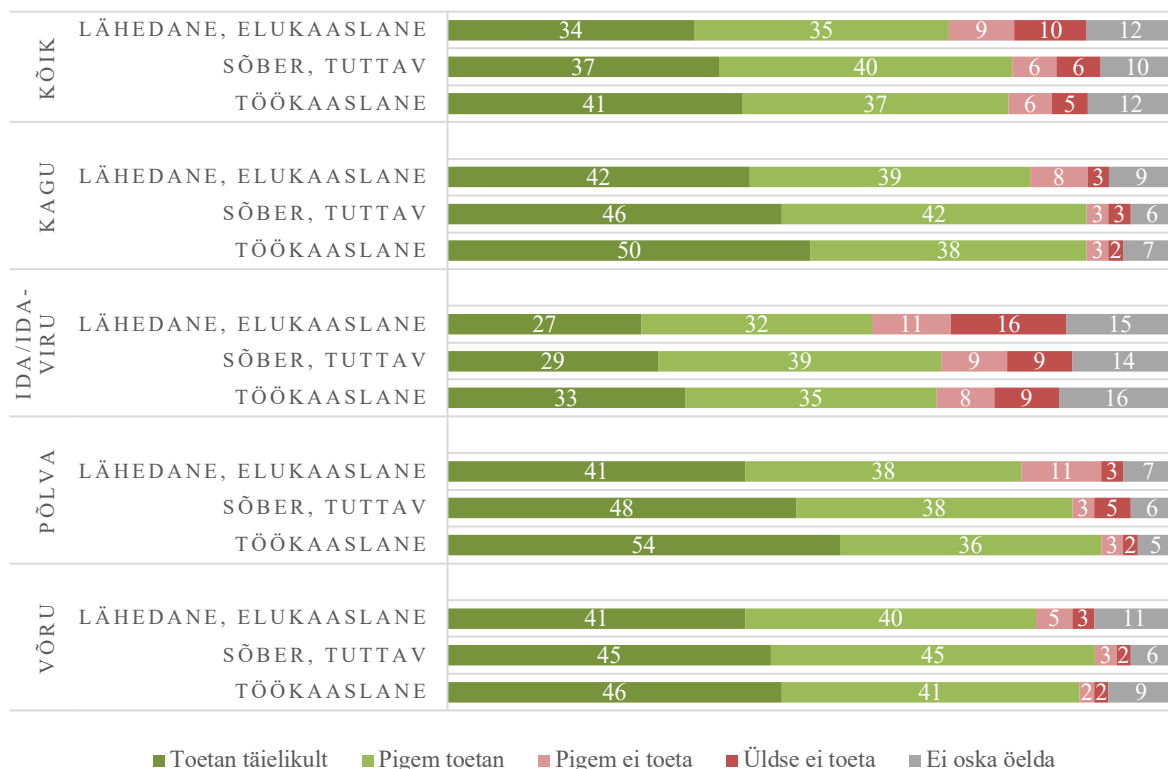
Mõni reservväelasest töökaaslane on ida piirkonnas samuti sagedaimini Eesti rahvusest ja kodakondsusega elanikel, samuti neil kes teenivad kuus vähemalt 1201 eurot. Kagu piirkonnas eristuvad sagedasema reservväelasest töökaaslase omamisega 1201–1700-eurose sissetulekuga elanikud.

Reservväelasi **isiklikult ei tunne, aga on neist kuskilt kuulnud või näinud** enim ida piirkonna muust rahvusest elanikud.

Mingeid kokkupuuteid reservväelastega ei oma ida piirkonnas enim muu kodakondsuse ja muu rahvusega ning kuus kuni 800 eurot teenivad elanikud, kagu piirkonnas aga 60–74-aastased ning samuti madalaimasse sissetulekugruppi (kuni 800 eurot kuus) kuulujad.

Reservväelaste õppekogunemistel osalemisse suhtuvad Eesti piiriäärsete alade elanikud valdavalt hästi – lähedase või elukaaslase puhul on toetaval seisukohal 69%, sõbra või tuttava osalemisel positiivselt meelestatud 77% ning töökaaslaste osalemist toetab 78% (joonis 13). Enim negatiivset suhtumist on näha sel juhul, kui õppusel osalejaks on lähedane või elukaaslane.

Nii lähedaste, sõprade-tuttavate kui töökaaslaste reservväe õppekogunemistel osalemisse suhtuvad oluliselt positiivsemalt kagu kui ida piirkonna elanikud. Sõprade-tuttavate ja töökaaslaste õppekogunemistel osalemisele on maakondlikult suurim toetus Põlvamaal.

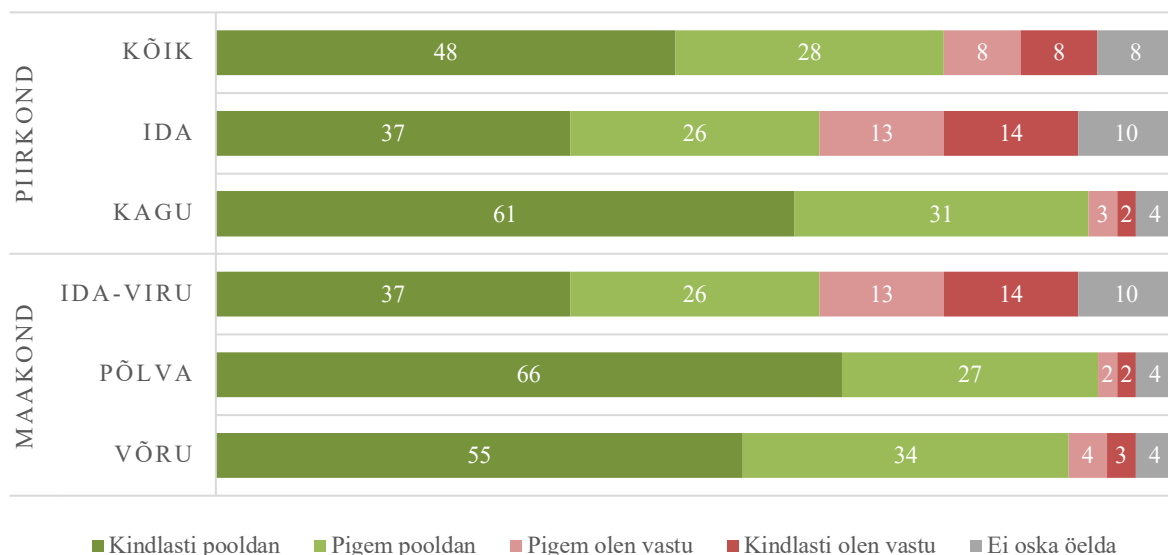
Joonis 13. Reservväelaste õppekogunemistel osalemise toetamine 2024 (N=kõik vastajad).

Ida piirkonna elanikud toetavad **lähedase või elukaaslase õppekogunemistel osalemist** sagedamini siis, kui nad on Eesti rahvusest ja kodakondsusega, 50–59-aastased ja üle 1700 -eurose kuusissetulekuga. Ka sõprade-tuttavate ja töökaaslaste õppekogunemistel osalemise suhtes on toetavamad Eesti rahvusest ja kodakondsusega, 50-aastased ja vanemad ning 1700-eurost suurema sissetulekuga elanikud. Sõprade ja tuttavate puhul on toetavamad lisaks ka 801-1200-eurose sissetulekuga ida piirkonna elanikud.

Kagu piirkonnas ilmnes vaid suurem toetus töökaaslaste õppekogunemistel osalemisele vähemalt 1201 eurot kuus teenivate elanike seas.

4. NATO

Toetus NATO liitlasvägede kohalolekule Eestis on piiriäärsetes maakondades suur – 2024. aastal pooldab seda kindlasti 48% ning 28% on samuti pigem toetaval seisukohal (joonis 14).

Joonis 14. Elanike suhtumine NATO liitlasvägede kohalolekusse Eestis (% , N=kõik vastajad)

NATO liitlasvägede kohalolekut pooldab 92% kagu ja 63% ida piirkonna elanikest, Võrumaal ulatub toetus kokku 89% ja Põlvamaal 93%-ni.

NATO liitlasvägede kohalolekusse Eestis suhtuvad ida piirkonnas toetavamalt eestlased ning noorima (18–29 a) ja vanima (60–74 a) vanusegrupi esindajad, kagu piirkonnas aga teistest sissetulekugruppidest enam kuus üle 1700 euro teenivad elanikud.